

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Venerabilis Arnesti, (vulgò Ernesti) Primi Archiepiscopi Pragensis

Balbín, Bohuslav

Pragæ, 1664

§. 3. Arnestus Libri Marialis Author affirmatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42763

habebat. Erant denique tum *Gallica in Aulis secula*, Gallici mo-
res placebant, vocibus Gallicis omnia resonabant. Quòd verò
de Parisina *Domine Nostra* Ecclesia scripsit, quam omnibus alijs
per Galliam præfert, exempli instar, nihilque amplius habet:
non secus ac si quis (etiam qui Italiam non vidit) diceret: mul-
tas præstantes in Italia Ecclesias reperiri, sed unam Vaticanam,
omnibus eminere; ita à DEI Matre omnes filias hominum pub-
ehritudine superari. Deinde si tam levi conjecturâ duceris, eâ-
dem operâ *Anglum* authorem efficies, qui Londinum commen-
dârit, & *Anglos Richardum de S. Victore & Hugonem* maximis
semper laudibus prosequatur.

C. 150

C. 19. Marial.

C. 140. C. 150.

Ad id, quòd DEI filium *claustralem*, utque loquitur, *Celli-
tam* facit, facile respondetur, tum argumenti similitudine, tum
amœnissimi ingenij mobilitate perductum, ut id probaret: cum
enim toties Ecclesiam canentem audiret: *Clastrum MARIE*
Virginis subijisse DEUM; & *Marris clausulâ* contineri: quid
propius ingenioso Antistiti occurrere potuit, quàm JESVM in
claustrum venientem, parvum, ut vocat, Novitium fuisse? Quam-
quam, cum *Arnestus* Ordinum Sacrorum peritissimus haberetur,
cum Jura calluerit, cum tot Cœnobia condiderit, atq; etiam
Religiosam vitam amplecti sæpius cogitârit, quis eum tam igna-
rum fuisse existimet, ut neque quid *Clastrum*, quid *Professio*, ne-
que quid *Capitulum* sit, intelligeret?

§. 3. Arnestus Libri Marialis Au- thor affirmatur.

HActenus, quæ adversus *Arnestum* obijci possunt; in qua
sententia diu me quoque fuisse, aut dubitasse, dissimulare
non possum. At ubi librum semel atque iterum diligenter evol-
vi, socijs etiam ad laborem assumtis, si vel minimum lucis radi-
um videre possemus, unde agnosceremus authorem; auditis de-
nique tot Lectoribus, meque ipso in consilium adhibito, mutavi
sententiam, cœpique credere *Arnesti* ingenio sine dubio *Mariale*

E e e 2

debe-

- I. Crag. in Pul-
veribus sacris
Regni Bohem.
ult. Iunii.
Tonner Notii in
C. 3. Vestigij
Bohemia.
Colleg. Prag.
in Dedic. Ma-
riali ad Ferd.
III. Cas. Aug.
memor. deberi. Nam 1. si *numerare Senatum*, ut veteri verbo dicam, placet, *pars hec major videtur*, & *authoritate præstantior*. Quanta in R. P. *Georgio Fero* antiquitatis omnis scientia! quanta, & quam cauta R. P. *Georgij Crugery* in historijs diligentia! quanta R. P. *Ioannis Tonner* rapiditas! hi omnes *Arnesto* librum adscripserunt. Jam verò *universum Pragenſe S. I. Collegium*, tum *Regius Bibliothecarius*, tum ipse *Cæſar*, hanc partem sequuntur, & sequentur: *ad quem aliam*, ait Collegium S. J. Pragenſe, *Ernestus noster in terras, Bohemiãq; suam, in prole redivivus, properaret avidius, quam ad Ferdinandum Ernestum?* & post: *Ernesti liber, non pietatis minus, quam recondita sapientia famã clarissimi Pragenſis Antistitis, perenne illius in Virginem amoris monumentum, &c.*
- II. Qui primi aquam effodiunt, aut thesaurum inveniunt, venas & originem inspexisse, quippe propinqui, optimè videntur. At Inventores hujus thesauri, primique & felicissimi repertores, omnes uno ore, unâque sententiã *Arnesto* tribuerunt: solèntque primis illis, veritas nominum cum rebus inventis, nescio quomodo potentiùs insinuari.
- III. Illud quoque non de nihilo videtur: quòd in ejus manuscripti Codicis initio *Arnesti* insignia spectarentur, & *Vita* descripta legeretur, idque bono exemplo ætate Majorum, nostrãque fieri solet, ut quis demum ille Scriptor fuerit, Lectores ante omnia doceantur. Neque certè tam ambitiosus *Arnestus* fuit, ut Libris, quos in usu ipse habebat, sua Insignia tanto artificio juberet appingi; adde inauratos umbilicos, sericea fila, pretiosum ex holoserico involucrum, ac cætera, quæ sinè dubio post mortem primùm, unâ cum *vita* *Elogio* in auctoris *Arnesti* honorem *Canonici Regulares* autographo addiderunt, æternæ memoria elegantia consulentes.
- IV. Addunt etiam & affirmant ij, qui *Glacense Archivum*, & in eo quædam manu *Arnesti* propriã scripta viderunt, simulque *correctionis* in *Mariali* libro characterem spectârunt (quo etiam in numero ipse sum) affirmant, inquam, utroque collato characterè, *manum se VEN. Arnesti* agnoscere, nihilque eâ re certius esse.

esse. Nimirum amanuensem correxerat *Arnestus*, debebat, subtrahebat, quædam etiam adijciebat (quod ego ipse memini me in M.S. *Marialis Codice* observasse) jam quis credat alieno in libro tantum sibi authoritatis *Arnestum* assumere voluisse? pugnat hæc audacia cum infinita, ut ita dicam, ejus viri humilitate, neq; id ego unquam mihi persuaserim, malimque characterem *Arnesti* negare, quàm audaciam hanc in *Arnesto* fateri. Potentia certè sunt hæc argumenta; quibus par nullum, adversa pars unquam poterit adferre; vel hoc unum, quod attuli modò, satisfacit humanæ prudentiæ tantam antiquitatem, & *Arnesti* latere cupientis humilitatem cogitanti. Sed plures etiam conjecturas habemus.

Accedit illud, quòd *Arnestus* sua *visionis*, etsi obscuram, sapientibus tamen satis apertam *Mariali Libro* facit mentionem: Si, ait quodam loco, *aspectus Reguli, sive Basilisci, tantam habet virtutem malitia, ut interficiat hominem; cur non dicam Beatissime Virginis oculos tanta esse virtutis & gratia, ut suo aspectu vivificet animam, vel ad vitam resuscitet hominem? ideo toties nos misereri & exules ad ipsam suspiramus gementes & flentes, atq; dicentes: Eja ergo advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte! Reflectat animum Lector, ad *Arnesti*, quod cantari in perpetuum instituit, *Salve Regina*: nam sub eo *DEI Mater* sese avertit, & eo precante verbis illis: Eja ergo *Advocata nostra*, &c. ad poenitentem conversa, respexit.*

Inveniuntur quædam in *Libro Mariali* sententiæ stylo *Arnesti* prorsus congruentes; talis est illa ex *Statutis*: non potest esse *Pastoris excusatio, si lupus oves comedit, & Pastor nescit*. In *Mariali* prorsus ad hunc stylum: cum speciale aliquid à *Pastore* queritur, ignominiosum est, si tunc querat, discere, quomodo debeat enodare.

Amor ipse, quo erga *DEI Matrem* ferebatur *Arnestus*, suspicionem facit. An credibile est, tam doctum & sanctum *Præfulem*, qui plura scripserit, nihil de *Virgine* annotasse, cum sæpe post mediam noctem, & quotidie post lectum auditumve *Sacrum*, de ea, ut vitæ *Scriptor* loquitur, meditaretur, & postea morosis accentibus ruminaret? Hanc meditationem suam occultissimi

V.

C. 107.

VI.

Statuta Arnes-
nesti in Reg.
Juris, in fin.

C. 16.

VII.

mè in *Mariali* ipse expressit: *MARIA*, inquit, dicitur *ager*: *Marth. 13.* & *Proverb. 31.* In hoc agro bonum est, inquit, meditari, sicut faciebat ille *S. Patriarcha Isaac. Gen. 23.*

VIII.

Cap. d. C. 4
C. 27. C. 111.
& C. 159.

Utitur sæpe *Sequentijs* & *Prosis*, ut illa sæcula vocabant, *Pragenſi Eccleſiæ* uſitatis, quas ipſe more *Episcoporum* cum *Canonis* canebat; nam ea tempora id ferebant. *Plurimæ* hujusmodi *Sequentiæ* poſſent adferri, quas cum antiquo *Pragenſi Miſſali* & *Breviario* concordare animadverti: *Confortatum eſt cor Virginis, &c. Mitrit ad Virginem, &c. Dum parit & gaudet, cantant Cæli agmina laudes, &c. Cantamus.*

IX.

C. 125 & c.

De *Sanctorum Reliquijs* glorioſè loqui ſolet, fuitque hoc *Arneſto* peculiare ſcribendi argumentum, ut antè notavi:

X.

C. 62. C. 101.

Hoc etiam obſervatur, *Regem Galliæ* nunquam nominâſſe, ſed *Imperatorem* ſæpius. Cujus etiam divitias laudat; quod neque in *Ludovicum Bavarum*, neque in *Henricum* eâ ætate quadrare potuit, ſed omnium optimè in *Carolus IV.* divitijs, ut ſciamus, affluentem.

XI.

C. 7.

In *Titulo Capituli de Stella*, ait: ejus proprietates optimè applicari poſſe (in concione) *Beatiffimæ Virgini*, vel *S. Joannis Baptiſtæ*, vel *S. Auguſtino*. Mihi probabile eſt, *Arneſtum*, dum hæc ſcriberet, *Glacium* præ oculis habuiſſe; hæc enim tria feſta *Glacij* maximè celebra. Nam in primis *Beatiffimæ Virginis erat Templum*; in *Monte S. Auguſtini*, quos fundarat, habitabant *Canonici*; ſub monte *S. Joannes Baptiſta Melitenſium*, apud quos ſibi ſepulchrum elegerat. Adeoque nihil eo argumento *Concionatoribus* aptius poterat inveniri.

XII.

C. 22.

Turres amâſſe *Arneſtum* ex ejus ædificationibus conſtat, & pridem oſtendi; eaſdem amavit in libro, quotiesque nomen *Turris* occurrit, laudavit; quodque ampliùs eſt, dum *Sanctitatis Turrim* eleganter deſcribit, inter alia ex ea *Turri Clypeum*, aut *vexillum pro Martyribus* rubrum ſuſpedit, in quo *Leonem*, *Bohemix* inſigne, depinxit.

XIII.

Privatum & *Religioſum* aliquem (ut duo illi, tresve putant) fuiſſe nunquam inducar, ut credam: magnâ nimis liber-
tate.

tate in Præsules & Canonicos invehitur, quod vix auderet Regularis, aut Monachus. *Valles pinguiſſima*, ait quodam loco, *sunt Beata Virginis Præbendales Ecclesia*, in quarum vertice interdum *sunt Superbi, ebrj, &c.* Amorem Nepotum in Prælatis dirissimè exagitat.

Credo etiam, si certæ alicui Religioni adscriptus fuisset, non dissimulaturum, quin aliquando *S. Pater Augustinus, S. Pater Franciscus, &c.* aliudve simile verbum, aut Regularis aliqua disciplina nota, temere, scribenti excideret.

Apparet plurimas terras hominem peragrâsse, quod homini privato & Religioso non congruit satis; at *Arneſtus* & juvenis, & postea Legatus *πολύτροπος*.

Qui mores hominum multorum vidit & urbes.

Mare ad Hispaniam nominat de *marroë*; Londinum commendat, sæpe Gallia mentionem facit: apud Venetos SS. reliquias recenset, &c.

Quod autem, nè semel quidè, *Bohemiâ* nominârît, id fortasse cum latere vellet, deditâ operâ prætermisit. Quædam tamen scintilla patriæ, licet præſerit, obſistunt: vocat *floridum Pascha*, quod Bohemi *floridam Dominicam* vocant; ait *Beatissimam Virginem* esse similem agro, qui interdum intus plenus est auro & gemmis, & extra frugibus & arboribus; id vel in Bohemia videre *Arneſtus* potuit, & *Caroli Caesaris* ævo magnis laboribus in agris lapides pretiosi quærebantur, & inveniebantur; ait in domibus ancillam *omnibus capita lavare solere*: id apud veteres Bohemos usitatissimum; In Templis *fenestras* esse historijs Sanctorum depictas: id Majoribus nostris, velut magnum in Sacris splendorem, *Aneas Sylvius* attribuit, nosque ipsi in vetustissimis templis videmus; quin adèd *Arneſtus* in templorum fenestris sese pingebat ante Divam flectentem, ut vitæ Scriptor narravit.

Chymica deinde scientia, in qua se mirè versatum Author ostendit, ab instituto Religioso aliquantùm abhorreere videtur; magisque convenire *Prælato*, quem nescio quos thesauros invenisse jactavit *Antiquitas*.

Tem-

XVIII.

C. 112.

C. 110.

XIX.

Templa, quæ *Arneſtus* erexit, omnia Beatiffimæ Virginis honori dedicavit. In hanc ſententiam in libro *Mariali*: *mone- mur*, ait, *per Templum (quod eſt B. Virgo) omnia Tempa materia- lia in honorem B. Virginis conſtructa diligere & honorare.* Et ali- bi: *Pleriq; in Religionibus omnes Eccleſia in honorem Virginis con- ſtruuntur.*

Conſtat ad extremum, *VEN. Arneſtum S. Ioanni Baptiſta, tum Ioanni Evangelifta, ac tandem S. Mariæ Magdalena*, deditiſ- ſimum ſemper fuiſſe: (cuius rei argumento ad ſepulchrum ſuum *Glacij*, ſacris eorum diebus, *Pietancias*, ut vocabant, fieri juſſit) idem in eos amor in *Pſalterio B. V. paſſim* elucet, nam ex omnibus Sanctis hos Divos delicatiùs ſemper nominat, nullumque alium, præter hos, & *S. Auguſtinum*, præfixis in eorum laudem titulis, honoravit. De *S. Ioanne Baptiſta* vide titulum C. 7. De *Evange- liſta* Caput 49. *Mariam verò Magdalenam* toto ſermone 27. dilaudavit.

*Ariſtoteles in
Problem.*

Hæc ſunt, quæ pro parte affirmante Libro toto, & ſæpius diligenter perlecto, veſtigijs omnibus, ſicubi Author ſe proderet, anxie examinatis, adduci potuerunt; liberam tamen Lectori, utrum velit, ſentiendi poteſtatem, meâ bonâ gratiâ, relinquo. Librum hunc, niſi composuit, familiariffimum certè habuit *Ar- neſtus*; nimirum affectu in DEI Matrem incenſus, omnia in amo- ris ſui pabulum rapiebat, ut *flamma major trahit minorem*: Ego, quod ſenſi attuli, ſi quis obniti & pugnare viribus velit, *nos talem conſuetudinem non habemus*: Neque iſta, licet alteri tribuantur, *Arneſto* quidquam auferre poſſunt, quem ſua in cælum merita vocaverunt. Quantos in Eccleſia DEI, & quàm ſanctos Præſules habemus, quorum monumenta ingenij Antiquitas amiſit, aut non habuit? Exempla, librorum loco, nobis reliquerunt, & la- borem pulcherrimum immortalia geſta ſcribendi; *Mariali* non eget, qui ipſe *Marialis* totus, & *MARIE* à puero conſecratus fuit. Quòd ſi tamen poſt tot præjudicia, argumenta, & conje- cturas, quibus ſatis tutò humana prudentia niti poteſt, hæc Libri partâ poſſeſſione *Arneſtum* detrudere, & aliud ſequi cuipiam
pla-

placet, isque alium sibi nominari petit, habeo velut secundarum Partium Authorem, qui, cum ab *Arnesto* discessero, satis videtur idoneus. Is est *Ioannes I. Glacensis Præpositus*, *Raudnicio* Glacium ad eam dignitatem ab *Arnesto* vocatus, de quo vetus Manuscriptum: *Ioannes est nomen primi Præpositi Glacensis, qui rexit ab A. 1350. usq; ad 83. nam A. D. 1382. viam universæ Carnis ingressus est. Hic fuit vir litteratura magna, & *** utiliter rem gloriosam super Psalms collegit, quam collecturam appellavit Plectrum, & proprijs manibus conscripsit in duobus voluminibus, &c. Item Epistolas B. Pauli ad Romanos, &c.* Notandum, in M. S. hiatum esse post illa verba: *litteratura magna*; suspicorque legendum: hic fuit vir litteraturæ magnæ, & *Jubilum* (vel quid simile) ad *Virginem gloriosam super Psalms collegit, quam collecturam appellavit Plectrum*. Quid si etiam loco *Jubili Psalterium* fuisset? nam liber *Marialis Psalms* habet numerum, & super *Psalms* collectus dici posset. Quid si etiam rudis manus, ex contractione vocis *Psalterium*, *Plectrum* fecisset? Hæc ita olim suspicabar, sed imbecilla omnia sunt præ *Arnesto*. Deinde si *Plectrum* appellatum fuisse *Mariale* contendas, autoritate Manuscriptorum obruëris, in quibus disertissimè hunc tantum libri titulum invenies: *Psalterium de Laudibus Beatissima Virginis, sive expositio Nominum Beatissima Virginis*. Cur verò, nè semel quidem toto libro *Plectrum* nominavit Author, id quod sine dubio faciendum fuit, si eum titulum Libro suo dedisset? denique ex Præfatione ipsa apparet, *Psalterium* hunc librum esse vocatum: *Invenies, ait Author, quasi quendam chorum citharadorum citharizantium citharis suis laudes MARIE, ut sit Psalterium jucundum cum cithara; ut quemadmodum Psalterium Davidis laudes Christi, ita in hac cithara Laudes Virginis decantarentur.* Sed neq; ex *Psalterio Plectrum* fieri potuit tam facilè, duòque Manuscripta ipse vidi, quæ clarè non *Psalterium*, sed *Plectrum* à Joanne Præposito Beatæ Virgini dedicatum affirmant; adde tot argumenta pro *Arnesto* pugnantis; & cur tandem *Ioannes Præpositus, Arnesto* posterior, libro suo Præsulis insignia appingere voluisset?

Chron. Glac
Monasterij
M. S.

412 DE VITA VENERABILIS ARNESTI LIB. IV.
set? Ego ad Lectorum iudicium provoco! perinde interim ha-
bebo, quamcunque pronunciarint sententiam.

Omnia Capi-
ta in Arnesti
libro incho-
antur à voce
MARIA.

Observandum hoc quoque venit: In primis, etsi audacter
satis Typographi Pragenses Libro nomen MARIALIS imposue-
rint (cùm authoritatem non haberent) tamen id non abs re, &
iudicio fecisse videri, cùm omnia Libri Capita à MARIÆ sacro
nomine inchoentur, ideoque MARIÆ appellarunt. II. gravis
est Typographorum error, quòd Capita 151. fecerint, cùm nu-
merum Psalmorum tenere Author voluerit, ut ex præfatione
animadvertitur. Errore igitur accidit, ut Capiti centesimo qua-
dragesimo secundo, per oscitantiam, numerum 143. addiderint;
unde in reliqua Capita protractus est error. III. Et illud qui-
dam curiosi monuere, Præfationem ad Librum hunc non videri
factam, cùm, præter alia, disertè scribat Author: *Præfatio in
Salutationem Angelicam.* Sed videlicet egregiè viri optimi fal-
luntur; neque diligenter satis Præfationem examinasse viden-
tur: *Arnestus* enim Psalmos, & titulos rerum creatarum, &
dictiones, quæ in Angelica Salutatione leguntur, comparavit,
proditque ex omnibus, ut ibidem notat, promissus ille numerus
150. adeoque *Annunciationi Virginis*, seu Salutationis Angelicæ
honori totus ille scribitur Liber. Quod ipsum mirificè senten-
tiam nostram de Authore *Arnesto* confirmat: nam *VEN. Præ-
sul* die Annunciationis MARIÆ natus, ut ex *Procopio*, *Lupacio*
constat; hanc diem omni vitâ (quasi in gratiam MARIÆ geni-
tus) præ cæteris omnibus colebat; huic *Annunciationi Virgi-
neæ* magnificum Glacij Templum in monte condiderat, illudque
A. 1349. eodem in Virginis festo *proprijs manibus* (ut ait M. S.)
consecrârat, ejus denique honori, in solitudine Glacensi præci-
puè, Librum à se scriptum, dedicârat.

Haftenus de Libri *Marialis* Authore disputatio; in qua di-
ligentiæ alicujus meæ Lectores, ut spero, testes habebo.

Fabu-